Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliserings-projekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

Enhver Sit

Ugeblad
for
Politik og Kristendom.

Redigeret af Henning Jensen og Kristensen-Randers.

№ 47. | Torsdag den 22. November 1888. | 3. Aarg.

Indhold: Breve fra Rigsdagen. — Folkethinget og Jubilæet. — Vor Ungdom. — At bygge paa Himmerig og at bygge paa Helvede. — Ungdomsforeningerne. — Landarbejder-Tidende. — Londons Biskop. — Nye Bøger. — Bekjendtgjørelser.

Breve fra Rigsdagen.

IV.

Afskaffelsen af den lovbeskyttede Usædelighed eller den saakaldte offentlige Prostitution staar paa Dagsordenen over hele den civiliserede Verden. Dette er i og for sig ikke saa underligt; thi det er unægtelig en aabenbar Modsigelse, at Staten, som ellers sætter sig den Opgave at bekæmpe Usædeligheden, paa et vist Omraade beskytter denne, og saa at sige gjør det til Pligt for nogle Kvinder at leve af Usædelighed. — Man kan ikke godt tænke sig noget mere meningsløst end vor Straffelov paa dette Punkt. Thi efter Straffeloven skal det Fruentimmer, som søger Erhverv ved Utugt, *første* Gang *advares*. *Anden* Gang *straffes*. Men *tredie* Gang skal hun *tvinges til at blive ved*. Hvad vilde man sige, hvis lignende Bestemmelser gjaldt f. Eks. om Tyveri. Første Gang man stjal, skulde man advares, anden Gang straffes. Men stjal man tredie Gang, saa skulde Politiet paalægge En at vedblive at stjæle, og man skulde lade sig indskrive i en organiseret Tyvebande, som stod under Politiets særlige Beskyttelse. — Det er det, der er noget af det mest oprørende ved den offentlige Prostitution, at den tvinger disse Kvinder til at *fort sætte* med den Synd, som man *begynder* med at straffe dem for. — Det er indlysende, at man derved vender fuldstændig op og ned paa deres moralske Begreber og gjør det næsten umuligt for dem at komme til at se, at det er et syndigt Liv, de fører. Thi de kan med fuld Ret beraabe sig paa, at naar Staten har avtoriseret deres Færd, saa er den lige saa forsvarlig som enhver anden Bedrift. „Staten anerkjender, at den har Brug for os," — kan de sige — „den kan ikke undvære os, vi staa i Statens Tjeneste, og kunne derfor gjøre Fordring paa at respekteres lige saa fuldt som noget andet Medlem af Samfundet, der udfører en Gjerning til fælles Bedste." — I Virkeligheden maa Følgen af den lovbeskyttede Usædelighed blive, at de offentlige Skjøger maa komme til at nyde samme Anseelse som hvilke som helst andre, der udfører et af Staten betroet samfundsnødvendigt Hverv.

Og ganske paa samme Maade forholder det sig med dem, som gjør Brug af denne skandaløse Indretning. De kunne med Rette beraabe sig paa, at da Staten anser det som nødvendigt at opretholde en saadan Indretning og holde sin Haand over den, saa *maa* det ogsaa være nødvendigt at gjøre Brug af den, og der er intet forkasteligt deri. Det kan ikke nytte noget, at Staten i *en* Lovparagraf siger, at Usædelighed er syndig og strafbar, naar den saa samtidig giver Politiet Lov til at indrette hele Huse, hvori Usædeligheden kan drives under dettes Beskyttelse og paa den formentlig mest uskadelige Maade, og det kan heller ikke nytte noget, at private Folk ivre mod den og fremstille den som en grim Last. Thi det, som Staten har sat sit Stempel paa, vil ikke i den offentlige Mening komme til at staa som noget absolut forkasteligt.

Selvfølgelig har Staten ment at have meget gyldige Grunde til at lovbeskytte Usædeligheden. Man har først beraabt sig paa Sundhedshensyn, at det var nødvendigt for at forhindre den med Usædeligheden følgende Sygdom i at brede sig for meget. — Der synes nu imidlertid, ogsaa blandt Lægerne, at blive mere og mere Stemning for, at denne Beskyttelse kun er en Indbildning. — Men det mærkeligste er, at man ogsaa har beraabt sig paa Sædeligheden. „Det er nødvendigt," — har man sagt — „at der er et saadant Afløb for Mandens Lidenskaber, da man

ellers kan man risikere, at anstændige Kvinder aldrig faar Lov til at være i Fred.“ Man har altsaa ment, at naar man gav Mændene Lejlighed til at øve *Lasten* paa visse Steder, saa skulde de være saa meget mere *dydige* paa alle andre Steder. Men det er en fuldstændig Indbildning, at man saaledes kan skjære et lille Stykke af Samfundslivet ud og give Lasten Lov til at tumle sig frit der, i den Formening, at saa bliver det øvrige Stykke af Livet saa meget desto renere. Det er ligesom om en Mand vilde mene, at naar han omhyggelig samlede alle Uhumskheder og lagde dem i en Dynge i en Krog af sin Stue, saa vilde dette skaffe ham frisk, ren Luft i den øvrige Del af Stuen. — Eller mener man, at hvis man organiserede en avtoriseret Tyvebande, saa vilde dette bidrage til at formindske Tyverierne, idet alle, med Undtagelse af de avtoriserede Tyve, vilde anse Tyveri for en skammelig Gjerning? Nej! Følgen vilde naturligvis blive, at organiserede man en bestemt Tyvebande, saa vilde Tyveri i den offentlige Mening komme til at staa som en meget respektabel Haandtering. Og Følgen af at avtorisere Usædeligheden bliver ganske den samme, nemlig den, at Usædelighed efterhaanden gjennemtrænger Befolkningen.

Bevægelsen mod denne Indretning har ogsaa givet sig Udslag i Folkethinget i Aar i et af Tang indbragt Lovforslag, som for nogle Dage siden var til første Behandling. — Min Sygdom hindrer mig endnu i at forlade mit Hjem, saa jeg har maattet nøjedes med at gjøre mig bekjendt med Forhandlingerne gjennem Rigsdagstidenden. — Der var ingen, der tog det bestaaende System i Forsvar. Der var for saa vidt god Grund for Justitsministeren til at undres over, at Folkethinget, der i 1874 saa godt som enstemmigt havde vedtaget den Lov, der slog den nuværende Ordning fast, nu synes saa godt som enstemmigt at ville kassere den. Hr. Nellemann beklagede ikke denne Kjendsgjerning, men anførte den som et Slags Eksempel paa de menneskelige Tings Ubestandighed.

Det, som Forhandlingen særlig drejede sig om, var, om det at søge Erhverv ved Utugt og bedrive Utugt skal være strafbart eller ej. — For Øjeblikket er Forholdet jo det, at det er *baade* strafbart *og* ikke strafbart. Det er strafbart for de ikke avtoriserede Fruentimmer, men straffefrit for de avtoriserede. — En Hovedbestemmelse i Tangs Forslag er nu, at det skal være strafbart baade for Kvinder og for Mænd. Hertil sluttede sig — dog kun til Dels — N. J. Larsen. Falkenstjerne mente derimod, at man skulde afskaffe den offentlige Prostitution, men paa den anden Side ikke gjøre Utugt til en strafbar Handling. Han gjorde opmærksom paa, at det vilde være at lægge en alt for uhyre Myndighed i Politiets Hænder, en Myndighed, som kunde føre til det afskyeligste Spioneringssystem og til det største Misbrug, som uskyldige kunde komme til at lide under. Hr. Nellemann var nærmest enig med Falkenstjerne.

Der kan for den umiddelbare Følelse være noget tiltalende ved at straffe denne Synd. Men Lovgivningsmagten kan og bør ikke *alene* tage Hensyn til, hvad der paa et enkelt Punkt *tiltaler* Følelsen, thi derved kan den paa andre Punkter komme til at gjøre Uret. — Det vil altid være en vanskelig Sag for Staten at efterspore og straffe de Synder, som man maaske kan kalde de private Synder. Statens Opgave er at straffe de Synder, som gjør Indgreb i *andres* Ret. Der er nu f. Eks. Fraadseri og særlig Drukkenskab. Skal Staten straffe dem? Det forekommer mig, at dette vilde være en meget mislig Sag. Naar to Mennesker sidder og drikker til Pægls og bliver fulde og for Resten ingen Skandale gjør, saa er det noget, Staten ikke godt kan blande sig i. Hvis derimod to Mennesker sidder sammen, og den ene med Vold og Magt tvinger den anden til at drikke sig fuld, saa er dette aabenbart et Indgreb i et andet Menneskes Frihed, som fortjener Straf. — Og ganske paa samme Maade er det med Utugt. Naar to Mennesker efter frivillig Overenskomst indlader sig med hinanden, saa forekommer det mig at være en vanskelig Sag for Staten at indblande sig i det Forhold. Naar derimod den ene bruger Vold overfor den anden, er Sagen naturligvis helt anderledes.

Det vil desuden være næsten umuligt for Staten at efterspore den Slags Synder. Hvem skal bevise det? Det bliver kun muligt ved et gjennemført Spioneringssystem, og dette er ikke heldigt. Det bliver Politiets Sag at gaa paa Jagt efter saadanne Forhold. Men Politibetjentene er Mennesker med almindelige menneskelige Skrøbeligheder. Undertiden vil de være fuldstændig blinde, undertiden vil de være i Besiddelse af et alt for skarpt Syn. Og der er Fare for, at Blindheden vil indfinde sig, naar de staar over for rige Folks Laster, medens de derimod vil tage meget skarpe Briller paa, naar det gjælder de fattige.

Naar alt kommer til alt, bliver det mulig det fornuftigste fuldstændig at afskaffe den offentlige Prostitution, og at tage saadanne Forholdsregler, saa den private nødes til at holde sig skjult uden at træde op paa Gader og Stræder og vække Forargelse og Fristelse for skikkelige Folk, men paa den anden Side heller ikke gjøre noget Forsøg paa at udspionere og straffe den.

Hr. Lüttichau mente, at det særlig var Børnenes Opdragere og Lærere, der maatte bekæmpe Utugten ved „ihærdigt at arbejde paa at fremtvinge en større Moral i de Unges Bevidsthed.“ — Dette kan nu være meget godt. Men det er vel tvivlsomt, om Moral hører til den Slags Ting, man kan „fremtvinge“. Kunde man det, saa vilde Slægten vistnok være mere moralsk end den er. — Nej, det er sikkert ikke Mangel paa moralske Prædikener og Foredrag, der fremkalder Usædeligheden. Det er ganske andre Forhold. Men dette skal jeg ved en anden Lejlighed komme nærmere ind paa.

Folkethinget og Jubilæet.

Medens der fra en stor Del evropæiske Lande var kongelige og kejserlige Repræsentanter til Stede for at ønske Kongen til Lykke med hans 25aarige Regjeringsjubilæum, var der ét Land, hvor Lykønskningen kun kom fra et Mindretal af Befolkningen. Dette Land var — Danmark.

Der er ingen Grund til at glæde sig over dette. Tværtimod! det maa fylde ethvert alvorligt Menneske med Bekymring og Sorg. Alle kan være enige i at underskrive de Ord, som Folkethingets Formand udtalte fra Formandspladsen Dagen før Jubilæet, at det vilde have været i høj Grad ønskeligt, om han kunde have havt den Ære at overbringe Hs. Majestæt Folkethingets Lykønskning. — Men Folkets store Flertal vil ogsaa være enig om, at det *kunde* Folkethingets Formand ikke *med Sandhed*. — Det kan meget godt være, at det havde været det *klogeste* at gjøre det, at det havde *taget sig bedst ud* for fremmede Lande, om Folkethingets Formand og Venstres Repræsentanter havde givet Møde ved Højtideligheden. — Men der havde ikke været nogen *Sandhed* i det. Var vi komne til Hove den Dag med vor Lykønskning, saa havde det været paa vore egne Vegne, vi havde kun repræsenteres *os selv*, og ikke det Folk, der havde valgt os. Det er sø geligt, men det er sandt, at aldrig har vi været mere i Overensstemmelse med vore Vælgere, end da vi blev borte. Thi det véd enhver, som kjender lidt til Stemningen i Landet, at den Del af Folket, vi repræsenterer, den menige Befolkning, — den havde ikke sagt os Tak for den Lykønskning, men den havde ganske simpelt skaffet os Afløsere ved næste Valg. Og den *kunde* ikke have gjort andet. — Jeg hører ikke til dem, der mener, at Venstre i den store politiske Strid ikke har begaaet Fejl. Tværtimod! jeg mener, der er begaaet store Fejl, og der er falden Ytringer om Kongemagten, som ikke burde være faldne. Dette har jeg baade sagt og skrevet til stor Misfornøjelse for mange politiske Meningsfæller. — Men der er begaaet en stor Uret mod det menige danske Folk, og Uretten kan maaske samles i dette ene Ord, at der fra de Styrendes Side ikke har været *Tro* til det menige Folk, men Mistillid. Og Mistillid avler Mistillid. — De, der har udsaaet denne Mistillidens Sæd mellem Kongemagten og Folket, de har gjort en daarlig Gjerning. Og en af Frugterne af denne Sæd er den, at medens næsten al Verden kom med sine Lykønskninger, saa var der nogen, der blev borte. Og de, der blev borte, — det var Repræsentanterne for Flertallet i det danske Folk.

Højrebladene har gjort Nar ad os for dette, haanet os for vor Magtesløshed, og som et Vidnesbyrd om denne Magtesløshed anført, at vi maatte dog kjønt finde os i, at Bahnson pyntede og oplyste Rigsdagsbygningen. — Der er i dette noget, der er baade raat og drengeagtigt. Det er raat at triumfere over, at Flertallet af det danske Folk, som man selv tilhører og som skulde have *Ret* til at være et frit Folk, at det er gjort magtesløst. Og kan man tænke sig noget mere drengeagtigt, end at hovere over, at Bahnson sætter nogle gamle Skjolde og Spyd og Økser op paa Murene af „Kasernen“ og anbringer nogle Blus udenfor. — Ja, kan det være nogen Trøst for Højremændene, at den gamle Kasse blev pyntet uden paa, Saa er den Trøst dem vel undt.

Men det maa være underligt for Kongen, hvis han læser de Højreblade, underligt for ham at læse, at nu er Flertallet af det Folk, som han er Konge over, blevet magtesløst. Under hans Forgænger fik det Magt og blev et frit Folk. Og nu læser han i de Blade, der løfter ham til Skyerne, at nu er det Folk blevet magtesløst under hans Regjering. — Men derom kan der ingen Tvivl være, at for Kongen har det ikke været glædeligt at læse disse hoverende Udtalelser. Han havde gjærne set, at Rigsdagsbygningen havde staaet med sine nøgne Mure, og at der havde været bælgmørkt udenfor den, hvis han ved sin Højtidsfest havde set de Mænd, der repræsenterer Flertallet af hans Folk. — Der var mange Uniformer, mange glimrende Dragter paa Amalienborg i de Dage. Men der var noget, der manglede: *Bønderne*. Og naar Danmarks Konge holder Regjeringsjubilæum, og Bønderne mangler, — saa er der ingen, der kan fylde den Plads. Ikke Prinser, ikke Uniformer, ikke Præstekjoler.

Der var en Tid, da man ansaa det for en Selvfølge, at Bønderne kom ikke med ved slige Lejligheder. Ingen tænkte over, at de stod udenfor. Bønderne tænkte aller mindst over det selv. Nu tænker man over det og taler om det. Og ingen har tænkt mere over det, sørget dybere over det end Danmarks Konge. — Saa langt er vi naaet, og er vi kommen saa langt, saa kommer vi ogsaa længere.

Og Bønderne og deres Repræsentanter har ogsaa tænkt over det. De, der er særlig ivrige Republikanere, har mulig glædet sig over det. Men de, der — hvad enten de er Republikanere eller ej — ønsker fredeligere Tilstande, roligere Arbejde, de beklager det. Saa længe vi har Kongemagten her i Landet, saa længe er et godt Forhold mellem Konge og Folk nødvendigt, hvis der skal udrettes noget til fælles Bedste. Mange har tænkt, at dette gode Forhold skulde blive tilvejebragt ved det nu afsluttede Jubilæum. Jeg hørte ikke til dem. Det synes mig klart, at fra det Øjeblik, man begyndte paa Anlæget af de nye Fæstningsværker, var enhver Tanke om fredeligere Tilstande skudt ud i den uvisse Fremtid. Men jeg hører til dem, der beklager, at det er saaledes.

Det er muligt, at Jubilæet, i Stedet for at give Anledning til fredeligere Tilstande, vil give Anledning til, at Striden blusser stærkere op. Højreblade har Ytringer, der kan forstaas paa den Maade. Ogsaa dette vilde være beklageligt, thi der naaes i Øjeblikket intet, hverken for Højre eller Venstre, ved en Gjenoptagen af den voldsomme Strid. Man maa haabe, naar Højre er kommet sig lidt efter Festtummelen, at det maa komme til at indse det samme.

Vor Ungdom.

Af *En Fyde.*

Den første Halvdel af Sommeren er Eksaminernes gyldne Tid. Det er oplyst, at der her i Landet aldrig har meldt sig et saa stort Antal Mennesker ved det grønne Bord som netop i Aar. I det sidste halve Tiaar er især Tilbudet paa den Slags Vare steget med rivende Fart, — stærkt til de højere Eksamina, ganske overvældende til de lavere. Og Forholdet synes endnu ikke at have naaet sit Højdepunkt.

Dette udprægede kinesiske Væsen, der saaledes synes at ville spille en dominerende Rolle herhjemme, kunde give Anledning til adskillige mindre lystelige Betragtninger. Da det er Ungdommen, Landets Fremtid i mangt og meget hviler paa, er Bevægelsen af saare vidtrækkende og betydende Natur.

Det nuværende Regimente arbejder af al Kraft paa at frembringe det størst mulige Antal Embeds- og Bestillingsmænd. Allerede dette er af skjæbnesvanger Betydning for vort lille Samfund. Men dobbelt farligt bliver det, naar denne Bestræbelse finder saa megen Tilslutning fra neden, som det i vore Dage viser sig. En meget talrig Embedsstand er efter min Mening overmaade farlig for et frit Land, men ulige værre er det at have en saa overtallig Klasse af embedsjagende Individer, som vi virkelig allerede nu møder op med, og som, — hvis Bevægelsen forbliver gaaende i samme Spor, — i endnu større Grad vil øges.

Man indvender, at det jo altid er godt, naar Ungdommen *lærer* noget. En „god Opdragelse" er den bedste Arv, man kan efterlade sine Børn, og at Samfundet gaar frem i *Dannelse*, er et ubetinget godt Varsel. I en vis Forstand kan dette være sandt nok, naar man ved Opdragelsen forstaar, hvad Grundtvig udtrykker ved: „sig selv og sin Gud at kjende", eller en harmonisk Udvikling af Evnerne i Forhold til Vedkommendes ydre Livsforhold. Men det er netop ikke hvad den læsende Ungdom i det væsentlige stiler efter. Dens „Dannelse" maales ved Eksaminer, og en saadan behøver slet ikke at have indre sædelig Dannelse i Følge. Og, hvad værre er: vore Eksaminander har i det hele og store meget svært ved at finde økonomiske Stillinger; der er i mange Aar ingen Udsigter til Bedring af dette Forhold.

Den store, paa Tanker saa rige, Digter Henrik Ibsen har i sin Bog „Vildanden" berørt dette, at Ungdommen higer og jager efter et lettere, lykkeligere og lysere Liv uden at kunne betale for, hvad dette Liv koster i Virkeligheden. Han udtrykker det ved at bringe de ideale Fordringer ind i Husmandshytterne. Og der *er* en stor Fare derved. Alle disse Mennesker, der saadan har faaet et „højere" Syn paa Livet, fordrer mere af det, end der kan bydes dem. Resultatet bliver kras Misfornøjelse mod Samfundet, skjønt det faktisk ikke er dettes Skyld, at Kaarene blev saadanne. Og her er det ligesaa godt Almuen som de „højere" Klasser, der har Skylden. Stræbet hos de førstnævnte efter at holde de unge „til Bogen" er ligesaa stærkt som hos de sidste.

Det er efter min Mening den *praktiske* Udvikling, vi maa have Opmærksomheden henvendt paa at fremme. Ungdommen maa opdrages til at kunne finde sig til Rette i virkelig *produktive* Stillinger, — lære at udnytte sande Erhvervskilder i sund Nøjsomhed, ja, — med *den sunde Nøjsomhed* tager det paa Veje til at blive slet bevendt.

Jeg vil pege paa en anden farlig Retning, som vor Ungdom i de sidste 10—15 Aar har taget. Vor Landboklasse har været altfor ivrig paa at sende deres Sønner og Døtre ind til Kjøbstæderne, særlig til de større. Der skulde de have noget „finere" Arbejde. Der kunde de tjene Føden og Klæderne lettere end paa hjemlig Grund. En Tid gik det nogenlunde an. Saa længe der var Liv i alle industrielle Virksomheder, var der Arbejde nok (den moralske Indflydelse, som dette Liv bragte, vil vi lade ude af Betragtning); men i de senere Aar — hvordan da? Ja, da har Folk i Masser lidt Nød i over Halvdelen af Aaret, og ude paa Landet har vi maattet samle ind til denne Nøds Lindring.

Derfor — i Stedet for at skabe talløse embeds- og bestillingsjagende Mennesker med ligesaa mange Uselvstændigheder og Nulliteter i politisk Henseende, og i Stedet for at fremme Tallet paa de brødløse Arbejdere og derved give Kapitalismen mere og mere Vind i Sejlene, — uddan da Ungdommen til at finde sig hjemme i de foreliggende praktiske Opgaver, og da først og fremmest *til at dyrke vor Jord*! Her er en Erhvervsgren, der baade er paalidelig og sund, og den er for saa vidt ogsaa lønnende, da 3—4 Tønder Land middelgod Jord vil kunne føde sin selvstændige Familie i de fleste Tilfælde.

Man siger vel, at det er „daarlige Tider", vi lever i. Og særlig klager Landbostanden sig. Ganske vist trykkes Landmanden af „Tiderne"; men jeg tror dog, at de fleste trykker „Tiden". Den allerværste Fare, vi for Tiden har, er, at Kapitalismen søger at tage alvorligt Tag i det danske Landbrug.

Jeg mener nu ikke, at de „gode Tider" med den rigelige Mønt imellem saa godt som alle Stænder, den livlige Omsætning, de store Priser paa al Produktion, — at alt dette snart kommer igjen. Uden al Tvivl maa vi *som Regel* for Fremtiden lade os nøje med Priskuranter i alt væsentligt som de nuværende. Verdenskonkurrencen bliver ubetinget skarpere med Aarene. Vor Produktion maa mulig være forberedt paa en endnu haardere Kamp for Eksistensen paa de store Afsætningspladser.

Men vi formaar nok selv at skaffe os „bedre Tider" herhjemme, nemlig ved en ihærdigere Udnyttelse af vore praktiske Erhvervsgrene, en langt ypperligere, rationel og omhyggelig Dyrkning af den danske Jord, *et dermed følgende Stræb efter at skaffe Jorden paa langt talrigere Hænder*, en flerartet Produktion, en videregaaende Forædling af Produkterne, større Økonomi med Anvendelsen af Gødning, udelukkende

Frembringelse af første Klasses Varer og alt andet i den Retning henhørende.

Med dette for Øje bør Ungdommen opdrages. Maalet kan til Dels naas under den nuværende Samfundsorden, alene ved alvorligt Virke fra neden. Og det vil saa vise sig, at Nationalvelstanden vil vokse, mere virkelig Hjemlykke brede sig og frem for alt den personlige Frihed fremmes og Agtelsen for ærligt Arbejde udbrede sig.

At bygge paa Himmerig og at bygge paa Helvede.

Af *J. P. Kristensen-Randers.*

Naar et Par Ægtefolk bruger deres Tid til Spektakel og Kjævl, glor paa hinanden som et Rovdyr paa sit Bytte for at finde hinandens Fejl og Fald, saa den ene har stadig noget at lade den anden høre, saa siger man om dem, at de bygger paa Helvede. Det er den Slags Folk, som helst maa lade Ord som Sølvbryllup, Guldbryllup og Diamantbryllup skjøtte sig selv og derimod, naar de har være gifte i 7, 11 eller 30 Aar, fejre „7 Aars Krigen", „11 Aars Krigen" og „30 Aars Krigen". Naturligvis er det ikke blot Ægtefolk, som kan bygge paa Helvede; ugifte kan lige saa vel lægge sig efter den Syssel. Der kan endog danne sig store Byggeselskaber om saadant Arbejde. Nogle optræder som Arkitekter, lægger Planer og møder frem med Tegninger og Udkast; det er de fine Hoveder. Andre, som har størst Evne i Retning af „groft Slid", paatager sig Haandlangergjerningen og slæber Kalk, Sten og Tømmer til Pladsen, hvor det skal bruges. Atter andre har Dygtighed til at mure og tømre. Og paa den Maade faar Fanden rejst en Mængde baade smaa og store Bygninger paa Jorden. Ikke mindst i Politiken træffer vi paa Bygningskommissioner og Byggeselskaber, som kliner det ene daarlige Hus op efter det andet. Men det vilde være uretfærdigt at glemme de kirkelige Partier i denne Sammenhæng; mange af dem har en aarelang Øvelse i at bygge paa Helvede. Overalt, hvor vi i vort Forhold til enkelte eller til Partier saa godt som udelukkende sèr paa Vedkommendes daarlige Sider og i Had eller Ligegyldighed bygger paa disse, dèr bygger vi paa alt andet end Himmerig.

Den store Bygmester for al Himmeriges Byggekunst er Gud selv. Han oversèr, naar han skal til at bygge et Himmerig op i et Menneskeliv, slet ikke Menneskets Synd og Elendighed; nej, han sèr alt dette lige straks; men saa siger han: „Al din Synd er Dig forladt!" Og saa lader han sin Kjærligheds rene, stærke Toner strømme i brede Bølger ud over det, der duer i Mennesket, og disse Toner bærer alt hen paa sin rette Plads, saa der bliver et lille Himmeriges Tempel deraf.

Der er en Bog af Englands store Historieskriver *Thomas Carlyle*, som jeg meget vil anbefale alle Folkeoplysere, altsaa særlig Lærere og Præster. Den hedder: „Om Herosdyrkelse eller store Mænd, deres Væsen og Betydning", og er nylig udkommen paa Giertsens Forlag i Bergen. Jeg har ikke længe truffet en Mand, der saa smukt og indtrængende som Carlyle taler om at bygge paa det bedste i Folk i Stedet for at gaa paa Jagt efter deres Daarligheder. Her er der en Prøve:

„Vi gjør i det hele for meget Væsen af Fejl; Tingens Enkeltheder skjuler dens virkelige Kjærne. Fejl? Den største Fejl, vilde jeg sige, er: ikke at være sig nogen Fejl bevidst. Folk, som læser Biblen især, skulde man tro, vidste bedre. Hvem kaldes dér „Manden efter Guds Hjærte?" David, den hebræiske Konge, der var falden i nok af Synder; de sorteste Forbrydelser; det manglede ikke paa Synder. Og derover spotter de Vantro og spørger: Er dette Manden efter Guds Hjærte? Slig Spot, maa jeg sige, synes mig bare taabelig. Hvad er Fejl, hvad er Livets ydre Enkeltheder, hvis man glemmer dets indre Hemmelighed, dets Samvittighedsnag, Fristelser, Tro, dets, skjønt tit frugtesløse, dog aldrig endende Kamp? „Det staar ikke til Mennesket, som vandrer, at lede sine Skridt." Er ikke af alle Handlinger *Angeren* den guddommeligste for et Menneske? Den dødeligste Synd, siger jeg, vilde være netop den: ikke at være sig nogen Synd bevidst; — det er Døden; det Hjærte, som er saaledes bevidst, har skilt sig fra Oprigtighed, Ydmyghed og Kjendsgjerning; er dødt; det er „rent", som dødt, tørt Sand er rent. Davids Liv og Historie, saaledes som det er skrevet for os i hine Salmer af ham, betragter jeg som det troeste Sindbillede, som nogen Sinde er bleven givet, paa et Menneskes moralske Vandring og Kamp herneden. Alle alvorlige Sjæle vil altid deri se en alvorlig Sjæls trofaste Stræben henimod, hvad der er godt og bedst. En Kamp, der tit er frugtesløs, sørgelig frugtesløs, lige til Randen af totalt Forlis; dog en Kamp, som aldrig faar Ende, som altid begynder paa ny, med Taarer, Anger, ærligt, ubetvingeligt Forsæt. Stakkels Menneskenatur! Er ikke et Menneskes Vandring i Virkeligheden *det:* „en Række af Fald"? Mennesket kan ikke andet. I Livets vilde Element maa han kæmpe sig fremad; nu falden, dybt fornedret; og altid maa han, med Taarer, Anger, blødende Hjærte, rejse sig igjen, igjen kæmpe sig videre frem. At hans Kamp bliver trofast, ubetvingelig, det er det vigtigste Spørgsmaal. Vi vil finde os i mange sørgelige Enkeltheder, hvis Sjælen er sand. Det enkelte i sig selv vil aldrig lære os, hvad den er."

Carlyle har Ret! kun ved at se paa det inderste i et Menneske naar vi at bygge paa det bedste i ham. Vi maa derfor helst lade være med at tale om Folk, som vi er saa langt fra, at vi ikke kan se det bedste i dem, hvad enten det er Vrede eller lang Vej, der skiller os fra dem. Og Folk, som vi er sat i Arbejde sammen med, bør vi med kjærligt Granskerblik trænge saa dybt ned i, at vi øjner de Ting i dem, som er brugelige, hvor der bygges paa Himmerig. Det er nu engang saa, at Marmor, Guld og Sølv til Tempelbygningen ligger ikke slængt i Dynger paa Jordens Overflade,

men maa hentes op med Flid af spændte Kræfter, ligesom ægte Perler maa hentes op af Havets Dyb.

Ungdomsforeningerne.

Søndagen den 11te d. M. afholdt Ungdomsforeningen for Aarhus Amts 1ste Valgkreds sin ordinære Efteraars-Generalforsamling, ved hvilken der forhandledes følgende:

Formanden, J. Sørensen, Falling, afgav en Meddelelse om Delegeretmødet.

Ved Udarbejdelse af en Virksomhedsplan for den kommende Vinter foresloges det at afholde Møder i de enkelte Kommuner med fremmede Talere, dels kvindelige, dels Mænd, samt at nedsætte et Agitationsudvalg paa 3 Mand til at afholde agiterende Møder omkring i Valgkredsen. Det foresloges ligeledes at arbejde for, at Medlemmerne sluttede sig til Kommune-Læseforeningerne og gjøre deres Indflydelse gjældende med Hensyn til Indkjøb af Bøger, hvilket vedtoges.

Det vedtoges ligeledes at udtale en Henstilling til de forskjellige Kommuneforeninger om at afskaffe *al Spiritus* ved deres Sammenkomster (deriblandt Baller og Fester). Efter denne Henstillings Vedtagelse er det en Selvfølge, at Foreningens større Sammenkomster for Fremtiden ogsaa vil blive uden Spiritus.

Der vedtoges ligeledes at arbejde for, at Medlemmerne møder med en selvlavet Husflidsgjenstand ved næste Generalforsamling, og der blev nedsat et Dommerudvalg til at bedømme og eventuelt meddele enkelte Smaapræmier for det bedste af det fremstillede.

Dommerudvalget kom til at bestaa af følgende: Ungkarl Niels Jensen, Gylling, Væver Jørg. Hansen, Oudrup, Møllersvend Niels Hansen, Løjenkjær, Lærer J. C. Sørensen, Odder, Pigen Kristine Rasmussen, Ørting, Pigen Mette Kristine Jensen, Pederstrup, og Fru Lavrids Jørgensen, Odder.

Agitationsudvalget kom til at bestaa af Træskomand H. F. Hansen, Hundslund, Lærer J. C. Sørensen, Odder, og Redaktør Lavrids Jørgensen, Odder. Udvalget valgte H. F. Hansen til Formand.

Foreningen gaar sin jævne Gang og er bestemt paa at ville deltage i Gymnastik- og Skytteforeningernes Øvelser, hvor der findes saadanne Foreninger. Andre Steder tænker man paa at oprette saadanne Foreninger.

H. F. Hansen,
Forretningsfører for Ungdomsforeningen for Aarhus Amts 1. Valgkreds.

Landarbejder-Tidende.

Ved *Jens Peder Sundbo.*

Sammenslutning. Det er Løsenet over alt. Slagterne slutter sig sammen om at forhøje Kjødpriserne, Bagerne bliver enige om at sætte Brødpriserne op, Landmændene slutter sig sammen for at faa den højeste Pris for Smørret o. s. v. Følgen er den, at Kjød, Brød, Smør, Kul o. s. v. stiger 20 à 30 pCt. i Løbet af faa Uger. Det kalder man *„gode Tider"*, og det er det ogsaa for dem, der har fat ved den rigtige Ende. Men for Landarbejderne, der ikke staar sammensluttede, saa de kan skrue Prisen op for deres eneste Handelsvare, Arbejdet — for dem er de *„gode Tider"* ofte tungere end de *„daarlige"*. — Men kom nu bare ikke med den Ammestuesnak, at Arbejdslønnen stiger i Forhold til Priserne paa Levnedsmidler, for det er netop det den ikke gjør. Sidst i tredserne og Begyndelsen af halvfjerdserne steg Priserne paa Føde og Klæder meget betydeligt. Men Arbejdslønen steg først senere, da Arbejderbevægelsen i Byerne havde muntret Folk lidt op, da Udvandringen til Amerika havde udtyndet Arbejderbefolkningen og da Landmændene havde skovlet saa mange Penge ind, at de snart ikke vidste, hvad de skulde bruge dem til og derfor satte dem i Bygninger og andre Arbejder. — Med Prisstigningen nu vil det rimeligvis blive ganske det samme. Selv om Landmændene faar noget mere for deres Varer vil de alligevel ikke for det første lade udføre større Arbejder, de kan mageligt selv forbruge hvad der kommer mere ind. Og for de splittede Landarbejdere bringer disse „gode Tider" derfor kun Nød og Elendighed. Hvis Prisstigningen bliver ved at holde sig, vil Lønnen vel sagtens ogsaa en Gang stige noget. Men mens Græsset gror dør Horsemor.

Hvis Landarbejderne derimod ogsaa staar fast sammensluttede om deres Interesser, saa kan de i saadanne Tider opnaa noget baade hos Arbejdsherren og hos Lovgivningsmagten. Arbejdsherren kan i hvert Fald under de Forhold give en større Løn, naar han bare ved, han skal, og naar alle andre gjør det. Og for Landarbejderne er der egentlig ikke noget Valg. Enten bliver de spist af i denne sammensluttende Kamp af alle mod alle, Klasse mod Klasse, eller ogsaa maa de selv føle sig som Samfundsklasse og hævde de faglige Krav. Man kan tvistes om, hvorvidt det er smukt og hensigtsmæssigt saaledes at dele Folket i „Klasser og Dele", i Fabrikanter og Arbejdere, Godsejere, Bønder og Arbejdere. Det smager lovlig meget af Egenkjærlighed. Men at det er nødvendigt for Landarbejderne at samle sig, naar alle de andre Samfundsklasser staar samlet, derom kan der fornuftigvis ikke være Tvivl, hvis man da forudsætter, at Landarbejderne ogsaa er Mennesker med Ret til Livets Goder. Selve Systemet er noget i Lighed med den Amerikafarer, der inden han rejste vilde lære saa meget engelsk, at han kunde sige: *væk fra Klumpen din Rad.* Naar alle andre griber efter saa mange

Klumper som muligt, saa maa Landarbejderne ogsaa værge deres lille Klump, om de ellers skal have Udsigt til at beholde den.

Det vil sikkert ogsaa være i Eøndernes Interesse, at Landarbejderne bliver organiserede. De faar i Længden ingen Fordel af, at Landarbejderne kæmper i spredt Fægtning, for en rigtig Landmand, han skal ikke blive rig ved at knibe paa Arbejdslønnen, men ved at bringe det mest mulige ud af sine Varer. Hvis Arbejdslønnen ved Arbejdernes Sammenslutning stiger jævnt overalt vil det ogsaa i nogen Grad medføre højere Priser paa en og anden Vare. Men dette første Skridt paa Organisationens Vej er i hvert Fald en Nødvendighed, hvis Frihedslivet skal bevares eller vindes, hvis ikke Kløften mellem rig og fattig skal ødelægge vor Tids Kultur, ligesom den i sin Tid øde lagde de gamle Kulturstater Grækenland og Rom. Og hver Time er kostbar, Kløften bliver større og større. Og Nøden vokser daglig. For hver Dag der gaar, inden Landarbejderne bliver oganiseret, vil tusender af Mennesker lide Nød og Sult, derfor er det saa nødvendigt at tage fat straks. Netop nu i Vintertiden med de lange Aftener er det Tid at tage fat paa dette Tidens vigtigste Samlearbejde. Ikke for ad kunstig Vej at gjøre Landarbejderne til Social-Demokrater eller for at gjøre dem til Højremænd, men sandelig heller ikke for at gjøre dem til Venstremænd, de skal blot være *bevidste Landarbejdere.* Det bør Venstremænd rundt om i Landet mærke sig, at vi ikke skal have Arbejderforeninger som Trappestige for Venstremænd. Dersom det med rette kan siges om vor Tids Venstremænd, at de ikke kunde lade Landarbejderne raade i deres egne Foreninger og for deres egen Politik, saa vil Venstres historiske Skudsmaal ikke blive et Haar bedre end Højres.

Men saa maa Landarbejderne heller ikke selv vedblive at spørge om, *hvad det kan nytte?* de kan blot lytte efter hvad Lovgivningsmagten siger, hver Gang der er Tale om Arbejderreformer. Selv de mest konservative spørger da for et Syns Skyld om Arbejdernes Mening, og har Arbejderne forsømt at udtale sig, saa bruger man denne Ladhed som Vaaben mod Reformerne. De kan se paa de Egne, hvor der er Arbejderforeninger, — der har det allerede frugtet. I disse Dage ser man f. Eks. at der i Sogne med Arbejderforeninger, vælges 2, 3 eller 4 Husmænd til Sogneraadet, medens der i de andre Sogne som Regel vælges bare Gaardmænd. Det er blot paa et enkelt Omraade en kjendelig Forskjel, som dog altid kan faa nogen Betydning ved Fattigvæsenets Ordning. Det viser sig da ogsaa tidt, at Fattigplejen er bedst i de Sogne, hvor der findes Arbejderforeninger. Og det skulde være mærkeligt, om ikke en tyranisk Godsejer eller Proprietær blev mere medgjørlig, naar han véd, at Arbejderen har Rygstød.

Hvis nogen ønsker min Medvirkning ved Oprettelsen af Arbejderforeninger, skal jeg gjærne fremdeles uden nogen som helst Vederlag være til Tjeneste med Foredrag eller gode Raad.

Jyllandsvej 19, Frederiksberg I, d. 15. Novbr. 1888.

Forbund. Den stedlige Sammenslutning er Hovedsagen. Den er det første store Skridt, som det koster mest at faa gjort. Men som et andet Skridt kan et *Forbund* af Foreninger være meget passeligt. Der kan altid være mere Mulighed for at opnaa mere, naar man danner en større sluttet Enhed. Mange enkelte smaa Bække gaar de store Herrer ikke af Vejen for, eller springer de over. Men naar de mange Bække samles til en stor Aa, saa kan de forandre Retningen paa Veje og Stier. I enkelte Tilfælde er det i hvert Fald nødvendigt for Landarbejderne at staa samlet som et hele for at kunne optræde med den fornødne Myndighed. Hvis man af Hensyn til lokale Forhold mener at kunne det, vil det derfor være heldigt, at de enkelte Foreninger slutter sig til „Dansk Arbejderforbund".

Hvorfor dette Forbund skulde hedde, *„dansk"* er rigtignok ikke godt at sige, da der findes en ikke ganske ubetydelig Flok danske Arbejdere uden for det. Et saadant Skilt burde aldrig heftes paa en Forening. Det kan let blive et tungt Kors at bære. Og det kan aldrig gjøre nogen som helst anden tænkelig Nytte end den temmelig tvivlsomme, at det forvirrer Begreberne. Naar vi bare er *danske* i *Grunden*, saa behøver vi ikke at være det i *Munden.* Men naar der altid her til Lands er nogle romantiske Sjæle, som putter deres „Dansk" eller „National" ned paa de mest urimelige Steder, saa hænger det vel sagtens sammen med, at vore danske Maver er i Slægt med Komaver: Vi vil gjærne sluge mere end vi kan tygge i første Omgang. Ikke for alt i Verden kan vi forsvare at *levne* — saa hellere revne. Det skal ned alt, hvad enten det kribler eller krabler. Men derfor viser det sig ogsaa tidt, at vi revner, naar vi skal til at tygge Drøv paa det, vi har slugt. Denne Begjærlighed er af de Børnesygdomme, som altid følger nye danske Bevægelser. Men forhaabentlig faar det ingen ubehagelige Følger for Landarbejdernes Forhold, naar vi blot fra første Færd er klar over, at det ikke betyder noget som helst andet end en lille Indrømmelse til de romantiske Elementer.

Og Programmet har jo nu undergaaet en glædelig Forandring i Retning af større Rummelighed. En vag og misvisende Betegnelse som den om „uforskyldt trængende" har maattet vige Pladsen for en bestemt Fordring om Forbud mod at forsørge Børn og hæderlige Fattige sammen med Forbrydere. Man har optaget den humane Bestemmelse at imidlertidig Hjælp under Sygdom eller Alderdom ikke skal medføre Tab af Borgerrettigheder, ligesom der nu ogsaa tages mere bestemt Sigte paa, at det offentlige skal yde betydelige Tilskud til Alderdomsforsørgelseskasser. Almindelig lige og direkte Valgret til Kommune og Rigsdag fra det 25. Aar maa vel ogsaa være et Tegn paa større Rummelighed. „Praktisk" er den Fordring i

hvert Fald ikke for Øjeblikket, men den skal nok blive det. Kun maa det beklages, at man ikke har sat Kvindens Valgret med paa Programmet. Den vilde være lige saa *„praktisk"* og maaske fuldt saa *nyttig* som det øvrige i Valgretsfordringen. Vi har alt i en tidligere Artikel paavist den store Betydning, det kunde faa paa Fattigpleje og Skolevæsen, om den arbejdende Kvinde fik Valgret. — Endelig er de to sidste Punkter i Programmet ogsaa helt nye. Det sidste om *fælles Forsvar* er en selvfølgelig Sag. Men Bestemmelsen om Oprettelse af Voldgiftsretter, der belægge Stridigheder mellem Arbejdere eller Arbejdsgivere, er et meget vigtigt Punkt. Landarbejderne skal ikke kjæmpe ved Hjælp af Strejker, men hvor Arbejdsforholdene er slette, skal de gjøre Arbejdsgiveren og den offentlige Mening opmærksom paa det. Og hvis det ikke hjælper, maa de tage til *Voldgift*. Men det forudsætter rigtignok, at deres Foreninger er saa stærke, at de kan øve nogen Indflydelse paa Voldgiftsretternes Sammensætning.

Programmet er ikke endnu fuldt udvidet til den *Rummelighed*, vi tidligere savnede hos det, og som vi endnu ønsker det. Men kan det for hver Maaned faa saadan en 5 à 6 nye rummelige Punkter, saa skal det nok blive godt til sidst. Og det er i hvert Fald nu saadan, at alle Landarbejdere bør kunne samle sig om det. Har man videre gaaende Ønsker, kan man jo faa dem frem ved Generalforsamlingen. Og det har i det hele gode Veje med Rummeligheden, den skal nok selv melde sig.

Londons Biskop.

Der stod i Nr. 44 af Bladet et Stykke af Lærer Mouritsen om Londons Biskop. Desværre maa jeg oplyse, at denne Gejstlige endnu sidder i sit Embede, rimeligvis i bedste Velgaaende. Historien om hans Afskedstale og Fratrædelse fra Embedet forekom mig nok noget usandsynlig. Men jeg antog at Hr. Mouritsen havde øst af paalidelige Kilder. — „Social-Demokraten" oplyser, at det er en engelsk Social Demokrat, der har *opfordret* Londons Biskop til at holde en saadan Prædiken, og Prædikenen har staaet trykt i et engelsk Blad. Men Biskoppen har ikke fulgt Opfordringen. — Selvfølgelig maa vi beklage at „Enhver Sit" her er kommen til at løbe med Limstangen, saa meget mere som Ugeblade ellers altid udmærker sig ved en høj Grad af Paalidelighed. — Vi skal en anden Gang være forsigtigere, naar der fortælles os saadanne store Bedrifter af Biskopper.

Prædikenen var forøvrigt god nok, saa det er ingen Skade til, at den er bleven trykt ogsaa her i Danmark.

Boganmeldelse.

Tolv Billeder fra Santhalistan. Med Tekst af M. C. Jensen, fhv. indisk Missionær. — Lehmann & Stages Forlag.

Om Underets Forhold til det normale Trosliv. Modbemærkninger til Lic. F. C. Krarup. Af A. Schuch, Præst i Gudum. — Samme Forlag.

Carl & P. Petersens
Præliminærexamens-Kursus,
Nyt Lokale: Nørrebrogade 44, Kjøbenhavn, N.
Paa vore forskjellige Hold indmeldes til enhver Tid Elever med saadan Forberedelse, at Examen ønskes paa mindre end 2 Aar. Uforberedte Elever optages Januar.

Husholderske.
Paa en mindre Bondegaard i det sydøstlige Sjælland er Plads ledig for en Husholderske til 1. December. Hun skal deltage i Malkning (Mejeri drives ikke, da Mælken sælges).
Billet mrk. Husholderske bedes tilsendt Boghandler Christensen i Storehedinge.

Undertegnede anbefaler sit velassorterede Lager af reelle Vine, Rom, Cognac, Puncheessentser & Likører.
Særlig anbefales en mild og styrkende
hvid Oportovin
som fortrinlig for saadanne Syge, hvem Lægerne tilraader at drikke Vin.
Pris pr. 1/1 Btl. 2 Kroner.
Peter Buch,
Halmtorvet 8, Kjøbenhavn V.

Brokbaand, Suspensorier,
Mavebælter, Moderbandager, Menstruationsbind, Urin- og Navle-Bandager, Douche-Apparater, Clysopumper, Indaandings-Apparater, Respiratorer, Høre-Rør, Isposer, Mælkesugere, Elastiske Strømper, alle Sorter Bind, alle Slags Sprøjter, Luft- og Vandpuder sælges og udlejes, **Underlag til Sygesenge**, Stikbækkener, Elastik, Knive og Saxe, Forbindkasser, **Sygeplejeartikler** og **Forbindstoffer** m. m. tilbydes i stort Udvalg af
Th. Bjering,
Etablissement for Sygepleje-Artikler,
1, Frederiksberggade 1,
„Røde Kors", ved Siden af Apotheket.

Elegante Rejsehaandkufferter,
særdeles rummelige og solide, anbefales enhver à 5 Kr. pr. Stk., har før kostet 12 Kr. pr. Stk. Forsendes fra
J. Knudsen, Bajlum pr. Roslev St.

Kvindeseminariet i Horsens
forbereder til Skolelærerindeeksamen og alm. Forberedelseseksamen. Nyt Kursus begyndte 5. Novbr.
E. Buchwald.

Enhver Sit.
Redaktører: Henning Jensen og Kristensen-Randers.
„Enhver Sit" behandler politiske, sociale og kristelige Spørgsmaal.
Udgaaar hver Torsdag Aften til en Pris af 1,25 Øre Kvartalet.
Demokratiske Foreninger, som bestiller et større Antal Eksemplarer, faar Rabat
Bekjendtgjørelser 10 Øre Linjen. Rabat gives for Bekjendtgjørelser, der indrykkes mindst tre Gange.
Bladet kan bestilles hos Landpostbudene eller paa Postkontoret.

Ansvarhavende Redaktør **Henning Jensen.** Trykt hos Rasmussen & Olsen. — Kbhvn.